Dodatek tygodniowy

przy Gazecie Lwowskiej.

Nro. 34. Dnia 25. Sierpnia 1855.

Nowe władze i ich zakres działania.

(Według nowego statutu organicznego.)

(Obacz Nr. 33, Dodat. tygodniowego.)

Norma jurysdykcyi:

O jurysdykcyi w ogóle.

Każdy sąd ma w każdym pojedynczym wypadku prawnym, który przed nim się wytacza, przedewszystkiem uważać na to, czyli rzeczywiście do niego należy decyzya w tej sprawie, albo czyli inna władza sądowa do tego jest powołana. W ostatnim wypadku powinnością sądu jest odrzucić sprawę od siebie.

Spory o przynależność sądową między sądami I. instancyi rozstrzyga sąd wyższy.

Ale jeżeli już raz proces jaki wytoczony jest przed sądem przynależnym, wtedy musi w tym samym sądzie być ukończonym.

W szczególnych wypadkach może równie skarzący jak i oskarzony żądać u wyższego sądu, ażeby sprawa rozstrzygniętą została nie w przynależnym lecz w innym sądzie. W zasadzie, że ten sąd, w którym się proces rozpoczął, proces ten także ukończyć musi, zachodzi wtedy wyjątek, gdy idzie o zafantowanie nieruchomej rzeczy (domu, wsi i t. p.). W takim razie należy egzekucya do tego sądu, w którego obrębie nieruchome dobro się znajduje.

Przeniesienie do innego sądu.

Ażeby jednak ułatwić tok sprawy i oszczędzić czasu i trudu, upoważniony jest sędzia wezwać inny sąd do przedsiębrania czynności urzędowych w toczącym się procesie, n. p. do wysłuchania świadków.

Przynależność sądowa jest albo osobista (*Personal-Instanz*) albo rzeczowa (*Real-Jnstanz*).

I. W postępowaniu . . . . . .

Instancya osobista.

Pobyt oskarzonego.

Skargi muszą być podawane do tego urzędu okręgowego, w którym oskarzony ma zwykłą swoją siedzibę.

Jeżeli kto w kilku miejscach ma zwyczajną siedzibę, wtedy wolno skarzącemu podawać skargę według upodobania do którego bądź z przynależnych sądów. Wyjątek stanowią podróżni, przeciw którym wytoczona jest skarga za niedopełnienie zobowiązań podjętych w czasie podróży. W takim razie decydującą instancyą jest sąd, gdzie się podróżni właśnie znajdują.

Przynależny sąd małżonków.

Małżonka, jak długo niejest sądownie separowana, zostaje pod przynależnym sądem męża, bez względu na to gdzie przebywa; pełnoletnie wdowy mają jednak swój własny przynależny sąd.

Dzieci.

Dzieci, bądź spłodzone w małżeństwie, bądź legitymowane lub adoptowane, należą do przynależnego sądu ojca, i zostają pod tą jurysdykcyą nawet po śmierci ojca, aż dopóki niedojdą do pełnoletności. Dzieci nieprawego łoża do tego samego sądu co matka.

Osoby służące.

Służące podlegają przynależnemu sądowi swego państwa, jednak tylko wtedy gdy są pełnoletnie, inaczej bowiem należą pod tą samą jurysdykcyę co ojciec, albo będąc nieprawego łoża, należą pod jurysdykcyę matki.

Fiskus.

Zażalenie przeciw państwu musi być podane do tego sądu, w którego siedzibie się znajduje prokuratura finansów albo zastępca fiskusa.

Gminy.

Gminy podlegają sądom, w których obwodzie się znajduje urzędowa siedziba przełożonego gminy. Gminy duchowne, kościoły, beneficya, fundacye i wszystkie publiczne zakłady podlegają temu sądowi, w którego obwodzie się znajduje siedziba ich administracyi.

Towarzystwa, stowarzyszenia.

Poprzedzająca norma ważną jest także dla stowarzyszeń, towarzystw przemysłowych i korporacyj. Ale jeżeli te towarzystwa mają swoje ajencye, wtedy można skargę wymierzoną przeciw ajencyi, podać do sądu, w którego obwodzie ajencya się znajduje.

Urzędnicy za granicą.

Urzędnicy służący państwu austryackiemu za granicą (n. p. urzędnicy konsularni) podlegają temu sądowi, któremu podczas ostatniego swego pobytu w kraju byli podlegli. Jeżeli to ostatnie miejsce pobytu niejest wiadome, wtedy należą pod jurysdykcyę wiedeńską.

Krajowcy za granicą.

Krajowcy za granicą, którzy od obcych rządów przyjmują kredytywy, zostają pod tą jurysdykcyą, którejby podlegali, gdyby niebyli otrzymali tej posady. To samo tyczy się także konsulów obcych mocarstw bez względu na to czyli są cudzoziemcami lub krajowcami, cudzoziemiec bowiem podlega podczas swego pobytu jurysdykcyi swojej siedziby w Austryi, jeżeli idzie o zobowiązania, które objął lub wypełnić ma w Austryi.

Cudzoziemcy w kraju.

Zresztą mają cudzoziemcy w Austryi doznawać tego samego obejścia, jak krajowcy za granicą, t. j. jeżeli krajowiec (poddany austryacki) podczas swego pobytu za granicą podlega zagranicznej jurysdykcyi, natedy cudzoziemiec przebywający w Austryi podlegać ma jurysdykcyi krajowej (austryackiej).

Pozew.

Jeżeli się kto pochwali, że do drugiej osoby ma pretensyę, nie skarząc tej osoby, wtedy ta druga osoba ma prawo pozwać (wezwać do skargi) tego, co się chwalił, że ma de niej pretensyę prawną. Ten pozew ma być podany do tego sądu, któremu ulega pozywający. Jeżeli n. p. *A* opowiada publicznie, że mu *B* winien 100 złr., wtedy wzywa *B* pana *A* do skargi, ale nie przed sądem, któremu podlega *A*, lecz któremu on sam *(B)* podlega.

Amortyzacya.

Jeżeli kto zgubi obligacyę długu państwa, wtedy może podać o jej umorzenie (unieważnienie) tylko do tego trybunału I. instancyi, w którego siedzibie urzędowej odnośne księgi kredytowe się znajdują. Inne dokumenta, z wyjątkiem wekslów, mogą jednak być umorzone tak w sądzie okręgowym siedziby podającego, jak i w sądzie okręgowym siedziby tej osoby, przeciw której te dokumenta służyć mogą za dowód.

Repliki.

Repliki muszą być podawane do tego sądu, do którego podaną została skarga.

Administracya majątku.

Skargi w sporach prawnych wynikających z administracyi majątku, mogą być podawane albo do tego sądu któremu podlega oskarzony, albo do sądu w którego okręgu prowadzono administracyę.

Dowód dla wiecznej pamięci.

Jeżeli kto podaje o spisanie dowodu dla wiecznej pamięci, t.j. jeżeli n. p. żąda, ażeby wysłuchano **jednego** świadka, który się znajduje na łożu śmiertelnem albo odjeżdża, niemając zamiaru powrócić, albo ażeby oglądano przedmiot, który w krótkim czasie zmieni swoją teraźniejszą postać, wtedy może prośba być podaną nietylko do tego sądu w którym się toczy sprawa, ale także i do sądu któremu podlega świadek albo rzecz o którą idzie.

Restytucya.

Jeżeli skarzący albo oskarzony podaje o restytucyę, t. j. o cofnięcie całego procesu, na punkt **przed** wyrokiem, wtedy musi prośba być podaną do sądu, w którym się toczy sprawa.

Z testamentu i przeciw testamentowi.

Urząd okręgowy (stolniczy) jest także przynależną władzą we wszystkich sporach o sukcesyę, do niego zanosić należy skargi względem długów masy, względem legatów lub darowizn na wypadek śmierci, dopóki pertraktacya jeszcze niejest ukończona a majątek nieoddany; w takim bowiem razie należy podać skargę do sądu, któremu podlega spadkobierca jako oskarzony.

(Ciąg dalszy nastąpi.)

Staty-

przedsiębierstw fabrycznych, rękodzielniczych, handlo-

zestawiona według źró-

Wolańskiego

Przedsiębiorstwa	W zachodniej części kraju, a mianowicie																	
	w obwodzie wadowickim		w mieście Krakowie		w obwodzie												razem	
					krakowskim		bocheńskim		sądeckim		tarnowskim		jasielskim		rzeszowskim			
	przedsiębierców	pomocników	przedsiębierców	pomocników	przedsiębiorców	pomocników	przedsiębiorców	pomocników	przedsiębiorców	pomocników	przedsiębiorców	pomocników	przedsiębiorców	pomocników	przedsiębiorców	pomocników	przedsiębiorców	pomocników
	ilość																	
A.																		
Adwokatów	—	—	8	—	—	—	—	—	—	—	11	22	—	—	—	—	19	22
Agentów i komisantów	2	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	—
Aptekarzy	10	17	11	37	9	4	5	11	3	3	6	14	5	9	7	19	49	114
B.																		
Bankierów	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bednarzy	21	9	11	28	17	4	26	102	11	2	19	12	28	2	26	13	159	172
Bielarzy płócien	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	87	—	—	10	87
„ wosku	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Bilardników	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1	1	—	6	1
Biur wywiadowczych	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Blacharzy	8	7	14	34	—	—	6	3	4	2	15	26	6	2	6	8	59	82
Browarników i piwowarów	10	27	9	—	1	3	5	4	2	—	2	—	6	9	9	30	44	73
Brukarzy	1	3	2	—	—	—	—	—	—	—	2	8	—	—	—	—	5	11
Budowniczych	2	25	2	—	—	—	—	—	1	—	1	6	—	—	—	—	6	31
„ do statków wodnych (statkarzy)	2	4	1	—	7	62	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	66
Bufetnik teatralny	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
C.																		
Cegielników	Pod wapniarzami		1	35	4	15	2	—	4	—	6	19	1	1	15	9	83	79
Cewkarz	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Cieśli	18	28	6	72	61	14	12	—	17	—	20	3	28	1	19	2	181	120
Cukrowni	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—
Cukierników	6	7	12	24	—	—	4	4	2	1	3	11	3	3	2	4	32	54
Cyrulików, chirurgów i golarzy	4	4	4	—	—	—	6	1	4	1	13	18	4	—	13	10	48	34
Czapników	30	25	12	24	11	—	2	—	—	—	8	23	—	—	5	10	68	82
Czernidlarzy (wyrobniów szwarcu)	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	—	4	—
Czyścicieli słomkowych kapeluszy	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
D.																		
Dachowników	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
„ do łupkn	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3
Dętkarzy (fabrykantów korali sklannych)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	1
Dostawców (liwerantów)	1	—	4	—	—	—	2	—	—	—	2	—	—	—	1	—	10	—
Druciarzy	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Drukarzy	1	4	3	37	—	—	1	4	1	2	1	6	—	—	1	8	8	61
Dystylatorów wódek	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
„ miodu przaśnego	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Dzierżawców dóbr, folwarków i wójtostw	—	—	—	—	—	—	2	—	5	—	—	—	1	6	—	—	8	6
„ dodatku miastowego	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	2	1
„ drogowego i mostowego	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—
„ opłaty akcyznej	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	1	1
„ propinacyj	38	28	—	—	—	—	41	7	17	—	—	—	—	—	68	16	164	51
„ targowego	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
F.																		
Fabryk, obacz: „Wyrobni."																		
Fajkarzy	6	8	2	—	—	—	1	—	—	—	1	—	2	—	—	—	12	8
Faktorów, pośredników i stręczycieli	1	—	80	—	4	—	7	—	8	—	23	—	8	—	22	—	153	—
Fanciarzy	—	—	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	—
Farbiarzy	24	34	4	—	—	—	—	—	15	9	1	4	5	8	1	2	50	57
Fiakrów i dorożkarzy	6	8	14	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21	8
Flisów	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—
„ do soli	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Foluszników	9	67	—	—	1	—	—	—	6	5	—	—	—	—	1	—	18	72
Fortepianistów	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—
Przenośna	209	309	224	291	108	102	125	136	100	25	137	173	106	130	203	132	1212	1298

Ruś Sandecka niegdyś Biskupszczyzna.

(Z notat podróży J. Łepkowskiego.)

(Dalszy ciąg. Obacz Nr. 32 i 33 Dodatku tygodniowego.)

Powroznik na drodze do *Krynicy* od Muszyny. Jak to wskazał dokument z r. 1391 nadający biskupom krak. włości tutejsze; miasteczko pod zamkiem dziś Muszyną zwane, wtedy *Powroznikiem* się mianowało. Wieś *Powroznik* powstała dopiero *ex cruda radice* w wieku XVI., kiedy (dd. Kraków 1567 r.) biskup krak. Filip Padniewski Lazarzowi Worchacz poddanemu swemu nad potokiem Powrożnikiem, w lasach między Muszyną miasteczkiem a szklarnią zamkową *(officina vitrearia arcis Muschyn.)* pozwala tworzyć osadę i na prawie wołoskiem *(more Valatyorum)* eryguje sołtystwo. *bb)*

Dokument: „*Visitatio in ecclesia Powroznik per Max. Ryłło, Episc. Chelm. et Belznen. administr. Epus. Premisl. 1780 a.*" podaje: iż cerkiew tutejsza stanęła 1606 r. Inne akta archiwum fary powroznickiej świadczą, iż: 1637 r. Jakób Zadzik bisk. krak., 1644. Piotr Gembicki, 1738. Kardynał Lipski, 1740. Andr. Kostka Załuski, uposażyli i dotowali kościół tutejszy. Cerkiew to drewniana, pierwiastkowo (jak dojrzeć można z pod przekształceń późniejszych) stylem gotyckim zbudowana.

Pod dzwonicą widziałem tu wielki przełupany i zniszczony obraz wystawiający bizanckim sposobem malowania „Sąd ostateczny i niebo." Z napisu na tym obrazie głoskami cerkiewnemi, przytaczam tu, co o jego twórcy i czasie malowania wiadomość podaje:

Tij obrazy robył mnogogryszny rab Bozi Paweł Radyszski za derzawy Jego Myłosti Korola Zigismunda 3go a za panowania Jego Myłosti Pana Jana Bedłeckego starosty Muszynskogo — dał zmalowati za zdrowie swoje pan Tomasz Powroznicki, wojt Kryszu Mu-

bb) Przywilej ten potwierdzają biskupi krak. 1614, 1681 i następnych lat.

s t y k a

wych i przemysłowych opodatkowanych w r. 1853,

deł urzędowych przez

Franc. Ksawerego.

We wschodniej części kraju, a mianowicie

w obwodzie sanockim		w obwodzie samborskim		w obwodzie przemyślskim		w obwodzie żółkiewskim		w mieście Lwowie		w obwodzie lwowskim		w obwodzie stryjskim		w obwodzie stanisławowskim		w obwodzie brzeżańskim		w obwodzie złoczowskim		w obwodzie tarnopolskim		w obwodzie czortkowskim		w obwodzie kołomyjskim		razem	
przedsiębiorców	pomocników	przedsiębiorców	pomocników	przedsiębiorców	pomocników	przedsiębiorców	pomocników	przedsiębiorców	pomocników	przedsiębiorców	pomocników	przedsiębiorców	pomocników	przedsiębiorców	pomocników	przedsiębiorców	pomocników	przedsiębiorców	pomocników	przedsiębiorców	pomocników	przedsiębiorców	pomocników	przedsiębiorców	pomocników	przedsiębiorców	pomocników
i l o ś ć																											
—	—	—	—	—	—	—	—	42	—	—	—	—	—	7	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	49	16
1	—	1	—	2	—	8	—	168	—	—	—	4	—	4	10	5	—	4	—	18	—	5	1	—	—	220	11
5	4	6	3	7	10	6	6	10	55	3	3	5	11	5	12	7	18	10	9	5	13	5	9	5	12	79	165
—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
17	—	37	18	36	2	24	—	26	31	7	2	40	14	21	5	23	—	69	32	18	7	59	6	39	8	416	125
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
—	—	—	—	—	—	—	—	2	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	4
—	—	1	—	3	1	3	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	9	5
—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
5	—	4	—	8	1	—	—	20	36	—	—	3	1	5	4	6	4	12	10	9	6	9	3	4	2	85	67
4	10	2	8	20	78	3	25	16	55	5	—	7	37	8	40	2	—	7	20	7	52	8	3	1	4	90	332
—	—	—	—	—	—	—	—	—	28	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28
—	—	—	—	2	10	—	—	7	—	—	—	—	—	5	1	2	20	—	—	—	—	5	—	—	—	21	31
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	6	2	—	11	15	1	1	15	239	8	14	4	17	2	32	1	22	—	—	1	—	—	—	5	—	52	346
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	1	8	—	40	30	7	—	8	117	12	4	18	—	6	1	15	—	40	15	7	14	55	2	13	—	234	184
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	178	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	178
2	—	3	1	6	4	2	2	16	33	—	—	1	—	2	3	1	—	1	—	2	4	1	2	1	—	38	49
5	—	11	2	7	2	7	1	15	26	8	2	8	4	18	12	11	12	22	11	10	6	34	4	7	8	163	90
—	—	—	—	4	—	—	—	6	59	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	1	12	60
—	—	—	—	1	—	—	—	9	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	4
—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2
—	—	—	—	1	2	—	—	—	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	4	—	—	5	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1
1	—	—	—	1	4	1	1	12	224	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16	229
—	—	—	—	—	—	—	—	3	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	5	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—													
													—		—	—	—	—	—	2	3	—	—	—	—	2	3
—	—	5	—	4	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	7	3	—	—	18	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	1	—	—	—	4	—
—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	5	—
—	—	47	30	—	—	29	34	2	—	—	—	—	—	54	83	88	8	55	3	89	27	111	58	63	52	538	296
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—
6	—	—	—	2	—	—	—	7	11	—	—	—	—	6	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	8	23	19
21	—	51	—	32	—	2	—	254	—	5	—	39	—	30	5	44	—	109	4	32	—	69	—	19	—	707	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	—	2	—	2	—	—	—	12	14	1	—	3	2	3	—	10	2	10	16	3	—	4	2	1	1	55	37
—	—	—	—	—	—	—	—	14	27	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14	27
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
78	21	181	62	190	161	95	75	669	985	57	25	132	86	183	403	217	86	346	120	205	133	380	97	160	97	2893	2351

(Dalszy ciąg nastąpi.)

szynskiego — *cc)* roku bożia 1623 dokonczyła sia rabota." Z tegoż czasu i rodzaju, ale zalecone sztuką, dochowały się tu zrujnowane obrazy: Zmartwychwstanie, Narodzenie, Chrystus, Marya i ładne z przeszłego wieku malowanie: „Biczowanie Chrystusa." Kamień starty w posadce nosi napis: „Tu leży córka Jacka Popowca, Ewa imieniem, zmarła 1634 r." Dzwon większy ładnego odlewu z r. 1615, mniejszy lał Kasper Kramnitz z Krompach 1764 r. Parafia powroznicka liczy dusz 800. We wsi **Wojkowej** na granicy węgierskiej, jest kapelania lokalna do której 100 ludności należy. **Krynica** zakład kąpielowy rządowy, do którego wiedzie z Sącza wyborna droga przez Tylicz. Co w *Szczawnicy* i *Rzegestowie* upiększyła przyroda, to tutaj sztuką starano się pozyskać. Założono parki, alee i ogrody łączące kolumnady i budowle kąpielowe.

Cerkiew tutejsza wraz z osadą, wnosząc z śladów pismiennych powstała w końcu XVI. wieku. Początkowo był tu drewniany kościół, który w XVII stuleciu na murowany przekształcać poczęto. zmurowano najpierw kaplicę, która dziś stanowi część cerkwi wchodową; później stanął środek, a w reszcie 1681 część wrót carskich — nakoniec wieża 1719 roku. Biskup krak. Jan Małachowski (1686 r.) i Kazimierz Łubieński (1711), potwierdzili tutaj nadania poprzedników, nie przytoczyli jednak ich treści i dat. Metryki dochowują się od r. 1670. Niskie sklepienie cerkwi, małe okna i wilgoć sprawiły, że zabytki z przeszłości zupełnie zniszczeniu uległy.

Dzwon wielki z r. 1582 — mały z 1749.

Wody krynickie odkryto r. 1784. Mówią o nich Bulikowski w rozprawie *De aquis medicatis* (str. 67), *Przyjaciel ludu* (r. 6. str. 162), Dr. F. S. Stirba w osobnej we Lwowie (r. 1816) drukowanej broszurze i w innych pismach. O ćwierć mili od zakładu góra *Jaworina* z tak zwanym *dyabelskim kamieniem*, nadto góra *Ruńska* godne uwagi.

Stęczyński w *okolicach Galicyi* podał tutejsze widoki (str. 63.)

Słotwiny dawniej kapelania, teraz filia do Krynicy, stanowi razem do 2000 dusz. Osada wsi z r. 1521 — cerkiew drewniana w zwykłym stylu zbudowana przez gminę 1671 r. Z czasu powstania kościoła dochowały się ładne malowania ikonostasu: ś.

cc) Chociaż nie było starostwa Muszyńskiego, przecież jak to i dedykacya pieśni XVI Kochanowskiego Stanisławowi okazuje, rządcy dóbr biskupich starostami się mianowali.

Mikołaj, Chrystus, Wniebowzięcie, ołtarz koronacyi NMPanny (1755 r. na miejscu przemalowany); wreszcie kilka innych obrazów restauracyą zniszczonych. Dzwon większy lany r. 1717 — mniejszy 1724.

Tylicz w dolinie rzeczki Muszynki, która tu pod wsią *Muszynką* się poczyna; znacząc ogółowiej położenie tego miasteczka powiem: mila ku wschodowi za miastem *Muszyną*. Jakkolwiek miano *Tylicz* przywodząc na pamięć krakowskiego biskupa, w niezbyt daleką odnosi nas przeszłość, przecież inne jest i dawniejsze pochodzenie tego po *Muszynie* najstarszego w tym zakątku gór miasteczka. I tak w końcu XIV. wieku widzimy już zasiadłe tu miasto, które wylicza przywilej Wład. Jagiełły, nadający biskupom Muszyńskie (r. 1391) — nazwany tam Tylicz „*Novum oppidum alias Miastko*." Że zaś *Miastkiem* zwał się dzisiejszy Tylicz, jasny tego dowód w akcie erekcyjnym Piotra Tylickiego, biskupa krakowskiego (dd. Borzęcin 1612 r.), którym miasto od swego nazwiska zwać się mające zakłada; do praw Muszynie służących przypuszcza, kościół łaciński dotuje i drugi Rusinom stawiać pozwala. Mówi tam ten restaurator miasteczka tutejszego: „*zaczym iż w kluczu naszym Muszyńskim miesce nazwane* **Miastkiem** *prawa miejskie miało, (jakoż przywilej zasadzenia baczymy y tego dochodzimy) a za czasem na wieś obrócone; obywatele zaś jego od wiary ś. Rzymskiego katolickiego kościoła odstąpiwszy, greckie obieli nabożeństwo — .... tedy pozwalamy aby obywatele domostwa swoje między gruntami miasto fundamentami starych murów obwiedzionemi zbudowali.*" —

Owo przed Tyliczem istniejące tu *Miastko* było przez Kazimierza W^go^ osadzone, bo w aktach sporu o dziesięciny (z r. 1633) znajdujemy wzmiankę o wyposażeniu kościoła, jakie naznaczył ten król przywilejem z r. 1363. Istnienie tutaj kościoła przed nową erekcyą miasteczka, stwierdza i breve Piusa IV. z r. 1564., zakłócenia między wyznawcami obu obrządków godzące, oraz słowa w akcie lokacyjnym Tylickiego, gdzie kościół w miejscu starego budować nakazuje. Jako pozostałość po miasteczku kazimierzowskiej fundacyi wymienićby można gruzy zameczyska na górce ku wsi *Mochnaczce*. Podanie zwie miejsce to *kocim zamkiem*, a twierdzi, że z jego materyału kilka budynków w *Bardyjowie* powstało.

Cytowany przywilej lokacyjny biskupa Tylickiego zastrzega okoliczność: aby się w mieście żaden Rusin dyzunita nie budował — to dało powód do sporów, które aż o stolicę papiezką się oparły, sądu szukając r. 1636. Komisya z ramienia ks biskupa Jakóba Zadzika Rusinów z miasta wyświeciła, cerkiew im odebrawszy.

Waśni te obustronnym fanatyzmem podżegane, zakłóciły obie ludności klucza biskupiego, a wzajemna nienawiść łacinników i Rusinów, jeszcze tu niedawno z wątka tego odzywiona, w jaskrawych ukazała się barwach; a więc wstrzymując się od uwag, przytaczamy tu kilka dokumentów: I tak ks. biskup krak. Jakób Zadzik r. 1636 wyznacza komisyą, która następną ordynacyą wydaje, jak zobaczymy z jej potwierdzeń jeszcze po za rok 1784 prawem będącą.

„*Ordynacya Ich Mościow panow comisarzów Jaśnie Oświeconego JgMci księdza Jakóba Zadzika, biskupa krakowskiego książęcia Siewierskiego przeciwko Rusi, po wziętej cerkwi za Capellę Assumptionis B. V. M. ieżliby Ruś chciała być in pacifica Possessione Suorum bonorum; taki tenor:*

1. Aby wszyscy w kościele bywali a 6 grzywnami penowani toties qvoties, któryby nie był i na pokropieniu gdyż i chorągwie niema kto nosić około kościoła gdy się procesya odprawuie, bo się aż ku dokończeniu mszy ś. zchodzą, dla czytania rejestru, nie chcąc bywać na mszy świętej i kazaniu.

2. Aby muzyki nie czynili w piątki w soboty i innych czasów od zwierzchności zakazanych, ponieważ tego kościół ś. rzymski zakazuje; penować takich ma JgMć. p. starosta grzywnami trzema i egzekwować zaraz.

3. Aby ospy do dwóch niedziel wydali po ś. Marcinie, księdzu plebanowi tak snopki z kóp i kwartały, każdy mieszczanin na kwartał dając po pułpięta grosza od siebie. Gdy przypadują drwa do szpitala powinne z roli po furze, pod winą grzywny, czego ma dojrzeć ks. pleban z kościelnymi.

4. Że miasteczko zasiadło pod posłuszeństwo kościoła rzymskiego katolickiego, (o czym fundusz szerzej opiewa) że katolikom a nie Rusi fundusz służy, a oni alienantur od kościoła iż w sobotę mięsa zażywają na przykorę katolikom, czego vetat et prohibet Ecclesia; tedy tacy mają być karani grzywien 20, a gdy ktory z nich będzie tak sporny, a trzy razy notowany będzie za upornego; ma być od majętności i z dobytkiem co ma odsądzony: na księdza Jgm. połowiea, na kościoł tylicki połowica; czego ma serio ksiądz pleban cum Ministris Ecclesiae animadvertere i zaraz ex nunc do p. starosty referować. (Đ. c. n.)

Stebnik lub Nanowa. R. 1532.

Król Zygmunt Jagiellończyk określa granice założonej na prawie wołoskiem wsi, i oznacza powstałe ztąd swobody i powinności sołtysa i włościan.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos **Sigismundus** dei gratia Rex | Poloniae: Magnus dux Lithuanie, necnon terarum Cracouie, Sandomirię, Siradie, Lancicie, Cuiauie, Russie, Prussie, Pomeranie, Masouie etc. dominus et heres: Significamus tenore presentium q(ui)bus | expedit vniuersis et singulis p(raese)ntibus et futuris haru(m) noticia(m) habituris: Quia nos bona castri nostri et Capitaneatus Premislien(sis) augere cupientes: torrentem dictum **Sthebnyczek**, cum siluis ipsi torrenti adiacen(ti)b(us) vnacu(m) mericis, al(ia)s *z obschari*, ad locandum et erigend(um) illic villam iuris valachici, more aliarum villarum valachicarum ad ipsum capitaneatu(m) pertinentiu(m), Nobili Michailo iam pridem dedimus et assi|gnauimus: Cuius ville granicies erunt, incipiendo a laneo vulgariter Camyenni Dyel, transibuntq(ue) Dyelom wirchom hrelowim, per torrentem qui Seredni nu(n)cupatur: Dielom serednim na werch **Stebnika**, ad Samborien(ses) granicies: et exinde ad Pohorela Kyczara: tunc Smolnikom potokom vsq(ue) ad polyenam Zachaicam, et **Nanow** dyel: exindeq(ue) peruenient ad Camye(n)ni diel vnde ortum habent. Ita tamen vt | limites seu granicies ville ipsius non noceant neq(us) ohesse debeant villis aliis illic in posterum locandis: Quia vero incolis in eadem villa prefata locandis dederamus libertate(m) viginti annoru(m) ab omnibus | dacys et censibus nostris quorum viginti annorum, sedecim anni iam effluxeru(n)t et expirauerunt, restantibus duntaxat quatuor annis eiusdem libertatis, ideo p(rae)fatos incolas eiusdem ville per hos residuos quatuor | annos a dat(a) p(raese)ntium computan(do), co(n)seruandos duximus, et haru(m) serie co(n)seruam(us) in primeua eoru(m) libertate: ita vt post decursum dictorum quatuor annorum, om(n)es iam tandem et singuli incole eiusdem ville, nobis et | successoribus n(ost)ris censuare, omnesq(ue) datias dare, quas ville alie regales soluere antiquitus co(n)sueuerunt, soluere et dare tenebuntur et erunt astricti, temporibus perpetuis.

W imię Pańskie amen. Ku wiecznej rzeczy pamiątce. My **Zygmunt** *z Bożej łaski Król Polski, Wielki Książę Litwy a ziem krakowskiej, sadomirskiej, sieradzkiej, łęczyckiej, kujawskiej, ruskiej, pruskiej, pomorskiej, mazowieckiej i t. d. Pan dziedziczny — oznajmiamy osnową niniejszego wszystkim w ogóle i w szczególności teraz i na przyszłość będącym, którym wiadomość o tem mieć zda się: Aby dobra grodu i starostwa przemyślskiego rozszerzyć, nadaliśmy byli i przeznaczyli już dawno potok* **Stebniczek** *z przyległemi lasy i obszary Szlachetnemu Michałowi, aby owdzie na prawie wołoskiem osadził i zwyczajem innych wsi wołoskich do tego starostwa należących wybudował wieś, której granice, lub krańce począwszy od łanu „Kamienny Dział" zwanego, przechodzić będą działem „Wierzch grelowy", przez potok „Średni" działem średnim na wierzch* **Stebnika** *do granic samborskich, a z tamtąd do Pogorzałej Kiczary, potem Smolnikiem potokiem aż do polany „Zagajka" i* **Nanowego** *Działu, ztąd zaś dochodzić będą do Kamiennego Działu, zkąd wyszły — tak atoli, aby innym wsiom owdzie z czasem powstać mającym, ujmy lub szkody nie czyniły. Gdyśmy zaś mieszkańców w przerzeczonej wsi osiąść mających od wszystkich danin i czynszów przez lat dwadzieścia uwolnili, a z tego szesnaście już upłynęło i jeszcze tylko cztery lat wolności pozostaje; więc przerzeczonych mieszkańców tej wsi w pierwotnej wolności przez cztery ostatnie lata ode dnia niniejszego licząc zachować postanowiliśmy, jakoż zachowujemy ich osnową niniejszego z tym dodatkiem, iż po upływie przerzeczonych lat czterech, wszyscy w ogóle i w szczególności wsi mieszkańcy Nam i Następcom Naszym czynszować, tudzież wszelkie daniny, które inne wsie królewskie zwykle z dawna oddają, płacić i dawać będą powinni wiecznemi czasy.*

(D. n.)

Główny Redaktor **M. Szrzeniawa Sartyni.** Z c. k. galic. Drukarni rządowej.